

RECENZJE, OMÓWIENIA, NOTY

***Czesko-polska pozorna ekwiwalencja językowa. Materiały pomocnicze dla studentów, polskich bohemistów i czeskich polonistów*, pod red. Teresy Zofii Orłoś, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004, 158 s., ISBN 83-233-1823-9.**

Knihu *Czesko-polska pozorna ekwiwalencja językowa. Materiały pomocnicze dla studentów, polskich bohemistów i czeskich polonistów*, která byla vydána v roce 2004 v Nakladatelství Jagiellońskiej univerzity v Krakově, zpracoval autorský kolektiv (mezi jinými Edvard Lotko a Henryk Wróbel) vedený Teresou Z. Orłosovou, známou polskou bohemistkou. Je to další publikace v oblasti zrádných slov v polštině a češtině¹ a navazuje na publikaci *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych* (Nakladatelství Jagellońskiej univerzity, 2003) téhož autorského týmu.

Příručka je rozdělena do osmi kapitol, které obsahují část teoretickou a exemplifikační. Teoretický výklad je omezen, větší prostor je dán abecedním seznamům zrádných slov hlavně v podobě přehledných tabulek (výchozím jazykem je čeština), které usnadňují čtenářům vyhledávání výrazů. Autoři se zabývají hlavně homonymickými jevy mluvnickými jako jsou: skloňování substantiv mužského rodu, ekvivalence rodů podstatných jmen, využití slovotvorných formantů, stupňování adjektiv, slovesný vid, výslovnost a pravopis výpůjček z cizích jazyků. Jevy z oblasti slovní zásoby jsou analyzovány okrajově, neboť otázce mezijazykové lexikální homonymie byla věnována dřívější publikace – slovník, o němž jsem se zmínila v úvodu. Proto se zde autoři soustředí pouze na české a polské geografické názvy a na české polonizmy a jejich stylové zabarvení. Velmi cenné je to, že autoři věnují značnou pozornost otázce homonymie v oblasti gramatiky, což v případě blízké příbuzných flektivních jazyků jako jsou čeština a polština je vítané, neboť genetická blízkost na jedné straně

¹ Srov. dřívější publikace, jako jsou např. E. Lotko, *Čeština a polština v tlumočnické a překladatelské praxi*, Ostrava 1986; E. Lotko, *Zrádná slova v polštině a češtině*, Olomouc 1992; T. Z. Orłoś, *Pozorna ekwiwalencja czesko-polska (polonizmy czeskie i ich polskie odpowiedniki)*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici, Studia Slavica. Nauki Humanistyczno-Społeczne” [Toruń], z. 343, s. 51–56; M. Szalek, J. Nečas, *Czesko-polska homonimia*, Poznań 1992 apod.

usnadňuje dorozumění, na druhé se však stává příčinou mnohých potíží, protože může způsobit nepřesné nebo i dokonce chybné pochopení určitého textu.

Nejrozsáhlejší je první kapitola (s. 9–90), v níž se porovnávají české a polské tvary 2. a 3. pádu jednotného čísla a 1. pádu množného čísla substantiv mužského rodu. Vyzvednout je třeba fakt, že autoři v této části uvedli poznámky týkající se významových rozdílů, neboť často se stává, že právě význam rozhoduje o volbě té které koncovky, např. 2. pád jednotného čísla slova *bachor*: č. *bachoru* 'čezšć žołądka, żwacz; brzuch'; p. *bachora* pejor. 'dziecko' – *spratek* (srov. s. 11) ap.

Další část publikace (s. 91–154) tvoří kapitoly II. až VIII. Druhý oddíl (s. 91–111) obsahuje seznam 430 česko-polských dvojic slov, které mají rozdílný rod. Jde zde především o výpůjčky z cizích jazyků (hlavně o tzv. europeizmy), např. č. (*ta*) *paralýza*, p. (*ten*) *paraliz* (s. 95); č. (*ten*) *ekzém*, p. (*ta*) *egzema* (s. 101); č. (*to*) *finále*, p. (*ten*) *final* (s. 107) ad. V třetí kapitole (s. 113–115) najdeme hodně příkladů z oblasti slovtvorby. Autoři konstatují mezi jinými, že v obou jazycích sice existují stejné slovtvorné formanty, ale často netvoří odvozeniny od stejných základových slov. Kupříkladu uveďme některé zdrobněliny: č. *vůz* – *vozik*, p. *wóz* – *wózek*; č. *korál* – *korálek*, p. *koral* – *koralik* (s. 114).

Otázkou stupňování přídavných jmen se zabývá čtvrtá kapitola (s. 117–123), která prezentuje rozdíly mezi tvary českými a polskými. Pokud jde například o stupňování opisné, má polština stále více tvarů tohoto druhu, oproti češtině, v níž převládají pravidelné syntetické tvary, srov.: *logický* – (*nej*)*logičtější*, *logiczny* – (*naj*)*logiczniejszy*/*(naj)**bardziej logiczny*; *komplikovaný* – (*nej*)*komplikowanější*, *skomplikowany* – (*naj*)*bardziej skomplikowany* (s. 119). Pátý oddíl (s. 123–130) obsahuje přehled českých sloves, která mají dva polské ekvivalenty – nedokonavý a dokonavý, např.: *atakovat* – *atakować*, *zaatakować*; *debutovat* – *debiutować*, *zadebiutować*; *eliminovat* – *eliminować*, *wyeliminować* (s. 124). V šesté kapitole najdeme poučení o výslovnosti a pravopisu výpůjček z cizích jazyků, např.: č. *arsenik*/*arsenik* [-*zenyk*], p. *arszenik*; *basketbal* [-*dbal*], p. *basketball* [-*tbol*]; *bontón* [*bontón*/*bonton*], p. *bon ton* [*bą tą*] (s. 132). Seznam českých a polských zeměpisných jmen, která se liší rodem se nachází v sedmé kapitole a obsahuje 126 položek, jsou to např.: *Benátky* pl. – *Wenecja* f., *Janov m.* – *Genua* f., *Labe n.* – *Laba* f. (s. 143). Poslední kapitola (s. 145–154) přináší přehled tří druhů českých polonizmů, které se: a) významově liší úplně, např.: *mluvnice* 'gramatyka' – *mównica* 'podwyższenie z pulpitem dla mówcy, trybuna', b) významově liší částečně, např. *svěží* 'rzeński, zdrowo wyglądający' – *świeży* 1. 'totéž', 2. 'o produktech niedawno wytworzonych', č. *čerstvý*, c) liší stylistickým zabarvením, např. č. *kylof* slang. – p. *kilof* neutr., č. *mohyla* neutr. – p. *mogiła* kníž., č. *ponury* kníž. – p. *ponury* neutr. (s. 153).

Publikace o zrádných slovech (nebo-li falešných přátelích překladatele) je zdařilou a potřebnou učební pomůckou. Je určena pro širokou čtenářskou veřejnost. V první řadě budou mít o ni určitě zájem polští studenti češtiny a čeští studenti polštiny. Může být také velmi cennou pomůckou pro polské češtináře a české

połštináře jak na vysokých, tak na středních školách a rozhodně i pro učitele polských škol v České republice. Jistě je užitečná i pro překladatele, a také pro všechny zájemce o studium češtiny.

Grażyna Balowska, Opole

Vladimír Just, *Slovník floskulí. Malá encyklopedie polistopadového newspeaku: klišé, slogany, hantýrky, tiky, partiové metafory, slovní smogy. Akademia, Praha, 1. díl, 2003, 216 s.; 2. díl, 2005, 214 s., ISBN 80-200-1153-6 (1. díl), 80-200-1365-2 (2. díl)*

Slovník floskuli stanowi swego rodzaju nowość na czeskim rynku wydawniczym. Powstał z buntu, jak zauważa sam autor, przeciwko „słownemu smogowi”, który wyrósł na kanwie języka. Czym są floskule? Stanowią swego rodzaju nowomowę, *newspeak*, który ogarnął słownictwo po upadku reżimu komunistycznego w wyniku zachłyśnięcia się wolnością w pełnym znaczeniu tego słowa. Wolność słowa była w państwach byłych demokracji ludowych długo oczekiwana, ale ta nowa wolność w charakterystyczny sposób odcisnęła swe piętno na słownictwie wszystkich państw postkomunistycznych. Język panującego dotychczas reżimu został odrzucony, ośmieszony. Jednak po listopadzie 1989 roku, powstała „nowa nowomowa”, pozostająca pod silnym wpływem Zachodu.

Zagadnienie transformacji języka po upadku żelaznej kurtyny było już niejednokrotnie wdzięcznym polem opracowań dla socjologów języka, pragmatyngwistów i językoznawców w ogóle. Najbardziej widocznym przejawem tego procesu było stosowanie kalk z języków zachodnich, a zwłaszcza z angielskiego, które stało się (i tu również możemy się posłużyć floskulą) *trendy*. Jednak nie tylko pożyczki z języków obcych stanowiły podstawę tworzenia floskuli – są to często konstrukcje językowe warunkowane stylem wypowiedzi. Floskule przeniknęły bardzo mocno do języka mediów, co spowodowało, że większość odbiorców nieświadomie przejęła ów sposób mówienia, przesycony różnego typu parafrazami, frazami (chciałoby się rzec „frazesami”), także sloganami.

Każdy język wytworzył więc swój własny typ floskuli, które krążą, parafrazując słowa autora słownika, „w krwioobiegu języka”. Ich poznanie pozwala na lepsze zrozumienie i posługiwanie się danym językiem.

Autor słownika opisuje floskule, które skrętnie wynotował z wypowiedzi polityków, dziennikarzy, publicystów, tzw. ludzi mediów. Słownik zawiera 154 hasła, wykaz zastosowanych skrótów oraz humorystyczną „instrukcję obsługi słownika”.

Vladimír Just wynotował z języka ogółu (zwłaszcza mass mediów) zwroty, słowa, które „zaciążyły” nad charakterem języka w ogóle. Opisuje je poprze kontekst własnych odczuć, konotacje, które wzbudzają u użytkowników języka. Autor śledzi rozwój niektórych powiedzonek także powołując się na definicje słownikowe, np. zapożyczenie z języka francuskiego *bonmot*, które przeszło w ciągu ostatnich lat niebywałą metamorfozę. Okazuje się, że terminowi *bonmot* przydarzyło się najgorsze, co się słowu może przydarzyć: „zmocnili se jej politici” (s. 19). W rezultacie słowo *bonmot* zatraciło swoje pierwotne, pozytywne znaczenie, a zyskało znaczenie negatywne. Zatem *bonmot* stał się *malmotem*, czyli synonimem przekleństwa.

Impulsem do powstania floskuli stał się także język ekonomistów. Szybki rozwój gospodarki rynkowej w latach dziewięćdziesiątych nie mógł nie pozostawić swego piętna także na języku. Ze slangu księgowych przejęto powiedzonko: *být v plusu*, które zrobiło karierę w języku (używane wtedy, gdy człowiekowi się szczęści, żyje w dostatku: czasu, pieniędzy, pracy, miłości, szczęścia). Floskule jednak najbardziej dotknęły język partii politycznych. Ulubionym powiedzeniem tychże, jest słowo *deklarovat*, zastępujące zwykle *řikat*. *Deklarovat* brzmi bowiem poważniej, głębiej, wznioślej, w rezultacie da się słyszeć: *Deklaroval, že se mu chce na záchod...*

Ciekawym elementem mowy polityków bywa także wyrażenie *lidský faktor*. Pojawia się wtedy, gdy nie można (bądź politycy nie chcą) wskazać na osobę, która mogłaby być odpowiedzialna za różne, najczęściej nieprzychylnie, decyzje. Wtedy się używa „bezpiecznego” wyrażenia *lidský faktor*, które ponadto zgodne jest z tzw. poprawnością polityczną.

Jednak nie tylko język polityków i publicystów ucierpiał pod naporem floskuli. Obecne są one także w slangu młodzieży. Przykładem może być wyrażenie: *fakt dobrý/fakt dobrej*, będące zastępnikiem superlatiwu *najlepší, najciekawší* itp. Wyrażenie to najczęściej słyszalne jest w języku osób przed trzydziestką.

Chęć bycia *trendy*, czy *na topie*, może prowadzić do komicznych wręcz wypowiedzi. Just odnotowuje taką tendencję znowu na przykładzie języka młodzieży: młody zespół rockowy, taneczny etc., określa siebie słowem *formace*, pomimo, że istnieją czeskie: *skupina, kapela* itp. Jednak *formace* ma konotacje pozytywne, które wprost się wiążą z kreatywnością i świadomym działaniem twórcy. Autor kończy definicję słowa *formace* pytaniem retorycznym: *Nebo jste snad někdy slyšeli třeba Jiřího Bělohlávka, že by dirigoval formaci zvanou Česká filharmonie?*

Interesującym dla cudzoziemca, zgłębiającego tajniki języka czeskiego, może być słowo *mapovat*. Słowo to zrobiło wielką karierę w ciągu ostatnich dziesięciu lat: *v naší zemi se přestaly psát historické, uměnovědné, filosofické, filologické, politologické, sociologické, religionistické, psychologické, mytologické, mykologické, ekonomické, ekologické či přírodovědné spisy, studie, eseje, analýzy, životopisy, potřeby, memoáry, reportáže, učebnice, encyklopedická hesla, kompendia*. Wszystkie te działania zastąpiło słowo: *mapovat* (*Topolův román mapuje pocity bývalé undergroundové generace...*). Chciałoby się rzec, i Just to mówi: *Co Čech, to kartograf.*

Takich i wiele innych, interesujących opisów, odnoszących się do nowych zjawisk w języku czeskim jest w *Slovníku floskulí* bardzo wiele. Całość napisana jest zrozumiałym językiem, czasami o charakterze *stricte* poradnikowym, czasami z humorem o rzeczach trudnych i ważnych w języku. Publikacja ta kierowana jest do czytelnika czeskiego, ale stanowi niebywały skarb dla każdego cudzoziemca uczącego języka czeskiego.

Dla czytelnika czeskiego stanowi zapewne refleksję nad językiem po kilkunastu latach wolności. Autor smutno stwierdza: *Nemusíte nic říkat, nemusíte nic myslet, floskule mluví a myslí za vás*. Jednak dla obcokrajowca słownik ten stanowi cenne źródło wiedzy nie tylko o języku czeskim i trendach w nim panujących, ale także wiedzy o samych Czechach.

Anna Zura, Nysa

**Petr Poslední, *Polské literární symboly*, Vydavatelství
Gaudeamus, Hradec Králové 2003, 203 s., ISBN 80-7041-521-5.**

Treść recenzowanej książki czeskiego polonisty stanowi wielowątkowa opowieść eksplikująca konstrukcje toposów i tematów literatury na tle zarówno chronologicznie zbieżnych jak i odległych jednorodnych struktur literackich. Nic bardziej pasjonującego dla historyka literatury niż przystępować do lektury nowego opracowania rodzimej literatury widzianej oczyma badacza „obcego”. Książka jest bowiem swoistym aktem burzenia panujących stereotypów i narosłych interpretacji oraz twórczą renowacją zastanych przesądów.

Poslední otwiera swoje rozważania refleksją dotyczącą zainteresowań i strategii badawczych współczesnych polskich historyków literatury. Według Autora polscy badacze oscylują w trzech podstawowych kręgach zagadnieniowych:

Především se ptají, čím byl vývoj polské literatury v minulých staletích specifický, nakolik vedl ke vzniku jedinečných uměleckých hodnot a které z nich jsou dosud živou součástí estetického prožívání postmoderní doby (s. 4).

W opozycji do powyższego Poslední nakreśla ciekawy i niezwykle inspirujący proces poszukiwania własnej metody badawczej. Swoją rolę badacza „literatury obcej” postrzega nie jako przejmowanie gotowych informacji naukowych wypracowanych przez polskich literaturoznawców czy też powierzchowną kompilację gotowych sformułowań. Badacza „obcego” interesować powinny przede wszystkim te teksty, które mogą być podstawą, niejako punktem wyjścia dla porównywania obu sąsiednich literatur oraz materiały, które są nosicielami charakterystycznych, znamienych

treści danej literatury (w tym przypadku: polskich) i zwracają uwagę na swoistą strukturę „myślenia o literaturze” oraz „myślenia za pośrednictwem literatury”. Autor podkreśla również, że jedną z metod badania literatury jest podejście tematologiczne z zastosowaniem interpretacyjnych słów-kluczy, takich jak: topos, symbol literacki, symbol kultury. Owo zainteresowanie symbolem i topiką w literaturze wiedzie badacza w rejony semantyki literackiej, którą łączy z fenomenologicznie ukierunkowaną hermeneutyką w duchu Ricoeur’owskiego pojęcia literatury. Jest to niezwykle płodne i inspirujące podejście do badanego materiału, ponieważ inicjatywy hermeneutyczne sprzyjają twórczemu badaniu tradycji. Dzięki nim dzieła przeszłości nie zastygają w ustalonych skostniałych wykładniach sensu, lecz wciąż odzywają poprzez prowadzone z nimi dialogi interpretacyjno-intertekstualne. Hermeneutyka nie jest dyscypliną podporządkowaną określonemu paradygmatowi metodologicznemu, nie ma skodyfikowanych kryteriów poprawności czy zasadności działań i może korzystać z różnych sprawdzonych „chwytów metodycznych” a właściwą swoją metodę odnajduje każdorazowo w zetknięciu z przedmiotem interpretacji. Natomiast owemu fenomenologicznie zorientowanemu zainteresowaniu wewnętrzną złożonością znaczenia symbolu podporządkowana jest zawartość i układ pracy. Autor analizując polskie teksty literackie, zajmuje się szeroko rozumianą sferą powiązań i odniesień międzytekstowych, w której uczestniczy dane dzieło oraz analizuje zmiany znaczeniowe kluczowych obrazów (uzależnionych od transformacji wcześniejszych zawartości) zgodnie z nowymi paradygmatami następujących generacji literackich i kierunków. Głównym celem silnie eksponowanym przez Autora jest nakreślenie współczesnej sytuacji literatury polskiej i jej symboli w dobie postmodernistycznych przemian. Fenomenem obranego podejścia badawczego jest to, że konfrontacja „polskiego” z „obcym” nie toczy się tylko na płaszczyźnie omawianych symboli literackich, ale również na płaszczyźnie metatekstowej. Swoje spostrzeżenia zderza i zestawia zarówno z sądami polskich historyków literatury jak i czeskich – patrzących na literaturę polską niejako „z zewnątrz”.

Książka Posledniego stanowi też pośrednio refleksję nad współczesnym stanem badań komparatystycznych. Jest w pewnym sensie rehabilitacją tej gałęzi literaturoznawstwa skompromitowanego wieloletnim poszukiwaniem „wpływu i zależności”. Według Autora właśnie metoda porównawcza pozwala na głębsze zrozumienie i opisanie badanej literatury. Posledni przy pomocy obranego warsztatu badawczego udowadnia, że komparatystyczne spojrzenie na literaturę prowadzi do wniosków ciekawych i pouczających. Natomiast obrana przez literaturoznawcę immanentna, fenomenologiczna analiza kieruje właśnie systemem konfrontacji literackich oraz ich ogólnym kierunkiem. Owa perspektywa badacza-cudzoziemca polega na zbliżeniu się do dzieła literackiego zaistniałego wśród „obcych” odbiorców, którzy nie znają leżących u jego genezy realiów, obyczajów, historii. Rezultatem tak zobaczonego utworu jest zachwianie naszych ustalonych sądów powielanych w polskich syntezach historycznoliterackich. Badacz czeski podczas lektury polskich tekstów zwraca uwa-

gę na fakt, którego polscy literaturoznawcy nie obejmują swą refleksją badawczą. Akcentuje zawartość w tych tekstach sporej liczby słów i zwrotów, które są kluczowymi pojęciami dla polskiej kultury. Oświetlenie tego problemu przez czeskiego badacza wydaje się bardzo potrzebne. Większość bowiem kluczowych polskich symboli literackich wciąż czeka na wnikliwą analizę i szczegółowe opracowanie. Dodatkowo trudność badacza „obcego” spoczywa w tym, że symbole literackie przeniesione na „obce” podłoże zostają odarte ze znaczeń, którymi obrosły na gruncie kultury polskiej, stają się znakami pustymi, niedokonkretyzowanymi i niezrozumiałymi. Wyrażenia tak bardzo nabrzmiały znaczeniowo w polskiej kulturze, jak np. „kresy” czy „sarmatyzm”, wydają się nieprzekładalne i stwarzają prawdziwe bariery recepcyjne. Dodatkowo ich właściwe rozumienie komplikuje fakt, że badane pojęcia kluczowe cechuje „elastyczność semantyczna”, a większość z nich jest semantycznie aktywna do dziś. Autor zajmuje się pojęciami kluczowymi literatury polskiej w ujęciu diachronicznym, koncentrując uwagę na czynnikach kulturowych i politycznych, które zdecydowały o ich semantycznym zakresie. Nierzadko omawiane symbole wykształciły znaczną ilość konotacji, utrudniających ich właściwy odbiór. Autor śledzi więc etapy ewolucji wyrażań kluczowych i ich przesunięcia semantyczne.

Posledni nie ogranicza się do odnotowania i eksplikacji istniejących już – nielicznych zresztą – opracowań dotyczących polskiej symboliki literackiej. Oryginalność jego spojrzenia na polską literaturę polega na tym, że pozwala zobaczyć znane dzieła od zewnątrz, niejako cudzymi oczami. Zmiana perspektywy i osadzenie w nowym kontekście owocuje nieoczekiwanymi powiązaniem intertekstualnymi oraz propozycjami lektury i interpretacji tych zdawałoby się już w pełni „rozszyfrowanych” utworów. Pozwala je również zobaczyć na szerokim tle wspólnych motywów, wątków i konwencji. Lektura książki pokazuje, jak ciekawa może być i ile inspirujących spostrzeżeń dla literaturoznawcy polskiego (zarówno bohemisty jak i polonisty) przynieść może interpretacja badacza patrzącego przez pryzmat innej literatury.

Ilona Gwóźdź-Szewczenko, Wrocław

Książki nadesłane do redakcji „Bohemistyki”

**Edvard Lotko, *Kapitoly ze současné rétoriky*, Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta, Olomouc 2004, 202 s., ISBN 80-244-0796-5.**

Książka Edvarda Lotki poświęcona jest problemom retoryki w aspekcie potrzeb współczesnej komunikacji. W zamyśle Autora przeznaczona jest dla studentów przedmiotu retoryka, który Edvard Lotko wyklada na Wydziale Filozoficznym i Wy-

dziale Prawa na Uniwersytecie Palackiego w Ołomuńcu już od wielu lat. Może służyć jednak nie tylko jako podręcznik akademicki, ale także jako kompendium wiedzy dla wszystkich, którzy są zainteresowani problematyką retoryki w nowoczesnym ujęciu.

W trzynastu rozdziałach, które stanowią samodzielne całości, Autor porusza różne zagadnienia, m.in. omawia cechy współczesnego stylu oratorskiego, gatunki oratorskie, pragmatyczne aspekty komunikacji retorycznej, typowe słownictwo i budowę składniową wypowiedzi oratorskich, tropy i figury we współczesnej retoryce, jak również logiczne aspekty retoryki, typy mówców oraz stosunek do języka jako czynnik wywierający znaczny wpływ na teksty oratorskie.

Patrik Mitter, *Složená hybridní substantiva s prvním komponentem cizího původu v současné češtině*, Acta Universitatis Purkynianae, č. 95, Ústí nad Labem 2003, 190 s., ISBN 80-7044-554-8.

Autor dokonuje klasyfikacji i opisu rzeczowników hybrydalnych z komponentem obcego pochodzenia występujących we współczesnej czeszczyźnie. Zajmuje się zagadaniem niezwykle aktualnym, koniec bowiem XX i początek XXI w. to okres, kiedy w języku czeskim wzrosła wyraźnie ilość złożeń hybrydalnych. Ten stan rzeczy Autor tłumaczy wpływem języków obcych oraz panującą w języku tendencją do ekonomicznego wypowiedzania się.

Materiał leksykalny (około 1500 haseł) został wyekscerpowany z rozległej literatury źródłowej, przede wszystkim ze słowników języka czeskiego: *Slovník spisovného jazyka českého* (1989), *Slovník spisovné češtiny* (1994) i słowników neologizmów: *Nová slova v češtině* (1998), *Akademický slovník cizích slov* (1995), *Slovník cizích slov* (1998). Autor uwzględnił również encyklopedie o charakterze ogólnym oraz słowniki naukowe i techniczne. Istotne jest także to, że wykorzystał teksty publicystyczne drukowane w czeskich dziennikach, np. „MF Dnes”, „Lidové noviny”, „Právo” itp. (w oparciu o Czeski korpus narodowy).

***Spisovnost a nespisovnost. Zdroje, proměny a perspektivy*, red. E. Minářová, K. Ondrášková, Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, Brno 2004, 399 s., ISBN 80-210-3568-4.**

Publikacja jest pokłosiem międzynarodowej konferencji na tytułowy temat, jaka odbyła się w dniach 10-12 lutego 2004 r. w Šlapanicach pod Brnem. Została zorganizowana przez Katedrę Języka Czeskiego Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu T.G. Masaryka w Brnie z okazji jubileuszu siedemdziesięciolecia Profesora Rudolfa Šrámka, czołowego przedstawiciela współczesnej czeskiej bohemistyki i slawistyki.

Tom zawiera 69 artykułów o różnorodnej problematyce. Zagadnienia poruszane przez autorów poszczególnych artykułów koncentrują się wokół następujących tematów: norma a kodyfikacja, problemy systemu języka, język literacki a wypowiedzi

nieliterackie, wypowiedzi o charakterze mówionym, aspekt funkcjonalny języka a komunikacja oficjalna, zagadnienia onomastyczne, elementy literackie i nieliterackie w literaturze, język literacki w szkole.

K verbální a neverbální komunikaci. Výběr z prací českých a slovenských autorů, Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, Ostrava 2004, 358 s., ISBN 80-7042-662-4.

Prezentowana publikacja została opracowana przez zespół autorów w składzie: Emilie Demlová, Milan Hrdlička, Květuše Lepilová, Mojmir Vavrečka. Ma charakter słownikowy i zawiera 1290 haseł ułożonych w porządku alfabetycznym. Materiał został wyekscerpowany z różnorodnych źródeł. Jak podają Autorzy w zamieszczonych na końcu publikacji wykazach, wzięto pod uwagę tomy zbiorowe i czasopisma (54), monografie autorskie (50), artykuły naukowe (245).

Hasła odpowiadają zagadnieniom, jakimi zajmują się obecnie czescy i słowaccy badacze w ramach opisu współczesnej komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Autorzy słownika przytaczają myśli znanych naukowców, wypowiedziane przez nich w okresie od drugiej połowy lat osiemdziesiątych do czasów współczesnych. Podają także zwięzłe definicje i wyjaśnienia pojęć. Oprócz nowych zagadnień i informacji pojawiają się także zagadnienia poruszane już wcześniej w literaturze przedmiotu. Zostały one jednak zamieszczone w słowniku w formie odrębnych haseł ze względu na to, że obecnie nabierają innego znaczenia i niejednokrotnie pełnią inne funkcje.

Multidisciplinární komunikace – problém a princip všeobecného vzdělávání, red. Jan Slavík, Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Praha 2005, 517 s., ISBN 80-7290-199-0.

Publikacja jest wynikiem projektu badawczego realizowanego w latach 1999–2004, którego celem było pogłębienie współpracy i lepsze wzajemne zrozumienie między specjalistami z różnych dziedzin, mającymi na uwadze przygotowanie nauczycieli do kształcenia ogólnego w dziedzinach humanistycznych i artystycznych. Z tego też względu Autorzy artykułów zamieszczonych w tej publikacji reprezentują szeroką skalę specjalizacji naukowych: filozofia, sztuka, muzyka, historia, teoria literatury i językoznawstwo. Równie szeroki jest zakres tematyczny tomu, jednak nadrzędnym problemem, jest tytułowa komunikacja multidyscyplinarna.

Prezentowana publikacja zawiera 22 artykuły podzielone na cztery kręgi tematyczne: *I. Multidisciplinárta a svět společného sdílení, II. Aspekty multidisciplinarity, III. Dialog mezi obory, IV. Multidisciplinární povaha oborů.* Na końcu tomu zamieszczone zostały obszerne streszczenia w języku angielskim oraz wykaz stosowanych przez badaczy terminów.